

**101. Domaszék, Városszél I.
(KÖH 72983)****(Csongrád-megye) Sza**

Az 55-ös sz. főút burkolat-megerősítés és párhuzamos kerékpárút építése kapcsán 2014. április 24-én és 28-án a Domaszék K-i határában található lelőhelyen végeztünk próbafeltárást. A szóban forgó lelőhely feltárára kijelölt szakasza Domaszéktól DK-re, a nyomvonal 9+975 km és 10+320 km pontjai között feküdt. A korábbi terepbejárás során a D felől benyúló lelőhelyen bronzkori, népvándorlás kori és Árpád-kori felszíni telepnyomok kerültek elő. Az előrejelzés alapján a lelőhely nyomvonalszakasz középso harmadát érintette 345 m hosszan.

A kotró a három különálló tagból álló, mindösszesen 3625 m² alapterületet lefedő szelvények K-i szélén levő L-alakú szakaszon kezdte a munkát. A fekete humuszos talajtakaró vastagsága a műúttól távolodva, azaz É felé egyenletesen nőtt. A kutatásunk ezen a szakaszon pozitív eredménnyel járt. A földút mellett egy gödör feltárta került elő. Tovább Ny felé egy-egy árok szakasz húzódtott É–D irányban. Ezekből kézzel formált kerámia került elő. Tovább haladva Ny-i irányban három szondát nyitottunk. A Ny-i két szondában 2 szarmata gödör és 2 árok szakasz került elő. A legnyugatibb kitérés területén nem tudtunk kutatni. Ezt a terepviszonyok és egy vízvezeték akadályozták. A humuszalással kutatott terület mindösszesen 391,44 m² tett ki. Az átlagosan 50 cm vastag humuszréteg alatt előkerült objektumok feltárásának bontását a Ny-i oldalról kezdtük el. Mindösszesen 9 objektumot bontottunk és dokumentáltunk. A Ny-i oldalon 3 gödör és 3 árok, K-en 2 árok és egy gödör feltárása zajlott le. A beásások jól kivehetőek voltak az átlag 60–80 cm vastag talajtakaró alatt, a világosbarna altalajon. Az objektumok többségében volt pár lelet, amelyek római kori szarmatának bizonyultak. Pár árokban csak csontok voltak. Utóbbiak kora is bizonyára szarmata lehetett a betöltések alapján. A korábban jelzett Árpád-kor nyomára nem akadtunk a szelvényekben. A geodéziai felmérést a Móra Ferenc Múzeum végezte. Erre május 5-én került sor. A leletek az elsődleges feldolgozás alatt és az után is a Móra Ferenc Múzeumban kerülnek végleges elhelyezésre. Megkezdődött a leletanyag tisztítása, a dokumentáció összeállítása.

A feltárás munkatársai: Nagy Norbert, Takács Gábor, Gyűrósi Tímea.

PÓPITY DÁNIEL

**102. Dombiratos határa
(Békés megye) Ő, Sza, Ge, A, Á, Kk**

A Békés megyei Ivóvízminőség-javító program – vízbeszerzés és víztisztítás, iszapkezelés tervezési és kivitelezési munkái – Battonyai mellékág (Kunágota, Lökösháza, Kevermes, Dombiratos, Kisdombgyház, Magyardombgyház, Battonya) távvezeték megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást, 2014. szeptember 29. és október 2. között.

A tervezett beruházás terepbejárással vizsgált szakaszai Battonya, Magyardombgyház, Kunágota, Dombiratos, Kevermes és Lökösháza területén kerültek megvalósításra.

Dombiratos határában összességében 7 új régészeti lelőhelyet: Kupa II. (KÖH 87479), Kupa III. (KÖH 87481), Kupa IV. (87483), Kupa V. (KÖH 87489), Kutas-éri-csatorna I. (KÖH 87491), Kutas-éri-csatorna II. (KÖH 87493), Kutas-éri-csatorna III. (KÖH 87495), és egy régészeti érdekű területet (RÉ6)

sikerült lokalizálnunk, melynek során őskori, szarmata, gepida, avar kori, Árpád-kori és késő középkori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Botyán Katinka, Hrabák Zita, Kovács Sándor, Kulcsár Kornél, Pál Róbert, Szabados György.

HARKAI ISTVÁN

**103. Dombóvár, Krúdy Gyula utca
(KÖH 87987)****(Tolna m.) Ő**

Az újdombóvári Krúdy Gyula utcában, 270 m hosszan földkábellet fektettek. A január 22–29. között végzett régészeti felügyelet során, a 60. sz. ház előtt, kb. 50 cm mélyről jellegtelen, durva, őskori kerámia töredékeket és néhány állatcsontot gyűjtöttem be. Objektum feltárása nem jelentkezett.

K. NÉMETH ANDRÁS

**104. Dombóvár, Szilfás
(KÖH 54785)****(Tolna megye) Ró?**

A Szilfásra vezető bekötőút mentén, a Dombóvár és térsége ivóvízminőség-javító program tárgyú projekt kivitelezése során a bekötő út É-i oldalán futó ivóvízvezeték nyomvonalán végeztünk minősített régészeti szakfelügyeletet, 2014. november 17-én. A halastótól a domboldalra egy bevágásban felkapaszkodó út két oldalán nyilvántartott régészeti lelőhely van. Várható volt, hogy a kivitelezéssel a lelőhelyt csak a domb tetején, az eredeti talajszint keresztezésekor érintik majd. Ezért ezen a részen fokozottan figyeltük és nyestük az itt futó árok szakasz oldalát. Ennek eredményeképpen egy, a nyomvonalat keresztező objektum feltárta rajzolódott ki az oldalfalban. A közműárok alját is megnyesve, majd rábontva a kritikus részre 1 m mélységben mintegy 3 m széles, az eredeti felszíntől mérve 2,4 m mély, meredek falú 'V' keresztmetszetű árok rajzolódott ki előtűnk. Barna, humuszos betöltésében értékelhető régészeti lelet nem, csak pár szem sóder volt. Metszete alapján feltételezhető, hogy római kori útárok lehetett.

SZABÓ GÉZA

**105. Dozmat, Római katolikus templom
(Szent György templom)****(KÖH 45935)****(Vas megye) Ró, Á, Kk, Kú**

Kiss Gábor régész és Zágórhidi Czigány Balázs örökségvédelmi referens részvételével helyszíni szemlét végeztünk 2013. augusztus 27-én a templomban, amelynek padozatát a felújítási munkálatok miatt felszedték. Másnap megkezdtük a belső tér kutatását, melyhez a kézi erőt a falu társadalmi munkában biztosította.

A hajó földjéből kiemeltük a templom küszöbköveként használt, teljesen lekopott késő római sírkőtöredéket. A templombelsőben két barokk kriptáról tudunk, ezek közül az egyiket feltöltötték, a másik ötszög alaprajzú, csatári kő alapú és téglá dongaboltozattal fedett terében legalább 10 összeomlott 19. századi koporsó volt. A kriptá lejárataiba faragott köveket falaztak.

A hajó belső terében, abban a vonalban, ahol kívül a D-i oldalon a falkutatás íves szentélyindítást talált, egy háromkaréjos építmény alapjait bontottuk ki. A hajó Ny-i részében ázott árkaikban további alapokat nem találtunk, így valószínűleg nem

rotunda, hanem egy háromkaréjos záródású épület részletét találtuk meg. A karéjok öntött falazási technikával készültek, és az É-i oldalon a két karéj találkozásánál *terrazzopadló* részletét találtuk meg. A templomban *tegulák*, római téglák és *tubus* darabjai is előkerültek, amelyek jelenléte és a szokatlan alaprajz felveti annak lehetőségét, hogy a középkori egyházi épületet a szakirodalom eddigi feltételezésének megfelelően, egy római kori épületre alapozták. E mellett szól még a templom Ny–K-i iránytól jelentősen eltérő (320–140°) tájolása is.

A templom belterületének földjében kevés korai kerámiatöredéket figyeltünk meg, valamint a már említett *terrazzo*-darabokon kívül koporsó- és palaszegeket és csizmapatkó töredékét gyűjtöttük össze. Fémkeresés során egy vésett díszű bronzgyűrű is napvilágra került. A tárgyakat Gy. 2013.16.1–5. számokon vettem nyilvántartásba.

Drénezés miatt körbeasták a templomot 2014. július 3-án. Ennek során napvilágra került több, minden valószínűség szerint korábbi épülethez tartozó falcsont, amely tovább erősítette azt a feltételezést, hogy a templomot egy római épületre alapozták.

A D-i homlokzat közepén található *lizéna* alatt egy a templomfalra merőleges, 150 cm széles, korábbi falszakaszt találtunk. A fal alapozásának Ny-i oldalán egyöntetű téglaköpeny figyelhető meg, míg a K-i oldalon jól látható a csatári kőből épített, habarcsos falazat. A falat a felszínen a templomtól D-re álló fa feszület alapzatáig tudtuk követni. A *lizénától* K-re az árokban a mai falsíktól 30–40 cm-t ugrik ki az alapozás, amely habarccsal összeépített csatári palából áll és iránya látszólag eltér a templom falainak irányától.

A szentély É-i oldalán elhelyezett magassági csap alatt jól megfigyelhető egy kiugró, ám félkörívben lecsorbázott falsík, és ugyanitt, a szentély É-i válla és a szentély fala találkozásánál egy L alakban kiugró csatári kő falsarok is található.

A sekrestyétől ÉK-re egy, a sekrestye É-i falára merőleges, 90 cm széles, habarcsba rakott csatári kövekből álló falszakaszt találtunk, amely talán a korábban itt álló római épületegyütteshez tartozhat, és valószínűsíthető, hogy visszabontására a barokk sekrestye építésekor kerülhetett sor.

A sekrestye É-i fala alatt két, a sekrestye építésekor részben elpusztított Ny–K-i tájolású váz maradványait találtuk meg; egy koponyát és tőle ÉNy-ra két párhuzamosan elhelyezkedő karcsontot. A koponya mellől egy sárgásfehér üveggyöngyöt gyűjtöttünk. A templom körüli temető e két temetkezésre tehát ráalapozták a barokk falakat.

A hajó Ny-i végének É-i szakaszán szintén azt tapasztaltuk, hogy a falalap 40 cm-re ugrik ki falsíktól, és ezen a szakaszon *terrazzo* maradványokat találtunk. A falszakasz és a toronyalap találkozásánál kb. 70 cm mélyen a falak tájolásától eltérő, egybefüggő csatári kő réteg fut, amelyen 2–3 cm vastagságban a római korra jellemző sóderes habarcsréteg figyelhető meg.

A templom melletti árok kidobott földjéből Árpád- és késő-középkori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk, ugyanitt középkori temetkezések csontmaradványait figyeltük meg. A sekrestye falai alól előkerült gyöngy kora is az Árpád-korra tehető.

Munkatárs: Derdák Ferenc geodéta, Kőszegi Ádám régész-technikus-gyűjteménykezelő, Vámos Péter régésztechnikus.

KISS GÁBOR – PAP ILDIKÓ KATALIN

106. Dóc, Gurus-part (KÖH 20592)

(Csongrád megye) B, Á, Kk, Kú

A Szegedi kistérség és Kiskörös kistérség Optikai körzethálózat építése I. ütem megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársaival együttműködve, 2014. augusztus 14-én és 26-án.

A tervezett beruházás terepbejárással vizsgált szakaszai Szeged, Sándorfalva és Dóc területén kerültek megvalósításra. A beruházási területen, illetve annak pufferzónájában a vizsgálat időpontjában nagyobb részben kutathatatlan területeket találtunk. Főként Dóc külterületén volt jelentősebb számú szántóterület, ahol a terepi vizsgálatokat el tudtuk végezni.

Dóc területén leletek kerültek elő a 20601, a 20602 és a 20592 nyilvántartási számú lelőhelyek között futó nyomvonalszakasz mentén. Mivel megfigyeléseink alapján e három lelőhely feltehetően egy nagyobb lelőhely eddig külön-külön nyilvántartott részeiként értelmezhető, javasoltuk azok egy lelőhelyé történő összevonását Dóc, Gurus-part néven (nyilvántartási szám: 20592). A lelőhelyről bronzkori, Árpád-kori és késő-középkori-kora újkori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Benedek-Bene Zsuzsanna, Hrabák Zita (MNM NÖK); Kujáni Yvett és Miklós Eszter (MFM).

HARKAI ISTVÁN

107. Döbrököz határa (Tolna m.) Lt, I

Sütvénypuszta (KÖH 87985): Március 12-én lakossági bejelentés nyomán egy 1982–1983 körül talált csontvázas temető helyszínét azonosítottam a bejelentő segítségével. A csontvázak a ma már elhagyott puszta belterületén, az út K-i oldalán fekvő árok gépi erővel történt készítése során kerültek elő. Bár ismeretlen jellegű leletek is voltak a vázak mellett, a bejelentőnek a felettesei megtiltották, hogy értesítse a múzeumot. A vázak előkerülésének helyén, az út 1970-es évek elején történt építéséig kisebb kiemelkedés feküdt, amelyet akkoriban elhordtak, a temető egy része tehát már akkor megsemmisülhetett. A környéket minden irányban alaposan bejártam, de embercsontot vagy további leleteket nem találtam. Sütvénypusztán, 19. százi adatok szerint, templomrom feküdt, amelynek helye azonosíthatatlan. Terepszemlém alapján a középkori falu és templom máshol kereshető.

Újtelep út 15. (KÖH 72523): Február 7-én, a falu K-i részén földkábelfektetés régészeti felügyeletét végeztem, kb. 120 m hosszan. A közelben ismeretlen korú csontvázas temető ismert: az Újtelep u. 15. sz. ház telkén, 1980-ban, földmunka során ismeretlen korú, melléklet nélküli csontvázas sír került elő. A lakóktól megtudtam, hogy a szomszédos 14. sz. háznál is kerültek elő csontvázak, szintén melléklet nélkül.

A nyomvonalban régészeti lelet csak szórványként került elő: egy megduzzadó, grafitos kelta perem, néhány állatcsont és egy őrlőkőtöredék, amely egy kelta telep közelségére utal. Úgy tűnik, hogy a szokatlanul mély fekvésű, Ny–K-i irányban legalább 50 m hosszan húzódó csontvázas temető É-i széle éppen a földkábel vonaláig húzódott, de nem érintette azt.

K. NÉMETH ANDRÁS